

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Лисенко К. С.

Наук. керівн. : канд. філол. наук, доц. **Чуєшкова О. В.**

Українська інженерно-педагогічна академія

Проблема емоційної культури людини була однією з провідних протягом усієї історії суспільства. На сьогодні існують різні підходи до розуміння суті та структури емоційного інтелекту, однак єдина узгоджена теорія досі не розроблена. Також необхідність вивчення цього психічного феномена зумовлена й особливостями практики, які полягають у визначенні чинників, що впливають на ефективність соціально-психологічної адаптації та професійної діяльності особистості.

Емоційний інтелект вивчали як вітчизняні, так і зарубіжні вчені (Л. С. Виготський, В. О. Дегтярьов, О. М. Леонтьєв, С. Л. Рубінштейн, Д. Гоулман, Дж. Стейн, М. С. Зайднер, Г. Бук та ін.), наголошуючи передусім на тому, що він відіграє значну роль в успішній діяльності. Проте гендерні особливості емоційного інтелекту не знайшли висвітлення в наукових працях, що й визначило актуальність роботи.

Мета статті – виявити гендерні особливості емоційного інтелекту. Теоретичну основу роботи становлять дослідження емоційного інтелекту (Дж. Мейер, М. Д. Зайднер, Д. Гоулман, В. О. Дегтярьов, Д. Векслер, Г. Гарднер, Л. С. Виготський, С. Л. Рубінштейн); концептуальні моделі емоційного інтелекту (Д. Люсин, Д. Гоулман, С. Уітлсон).

Базою дослідження стала Українська інженерно-педагогічна академія, вибірку дослідження становили студенти й студентки різних спеціальностей: практичні психологи, інженери-педагоги та економісти.

У нашій роботі емоційний інтелект визначаємо як різновид соціального інтелекту, який включає в себе здатність контролювати власні й чужі почуття й емоції, розрізняти їх і використовувати цю інформацію для керування емоційною сферою і поведінкою. Це конструкт, що складається зі здатності до ідентифікації і вираження емоцій; регуляції емоцій; використання емоційної інформації в мисленні і діяльності.

Для досягнення мети дослідження – виявлення гендерних особливостей емоційного інтелекту – було обрано такі психодіагностичні методики: «Оцінка емоційного інтелекту» Н. Холла [4]; «Опитувальник емоційного інтелекту ЕМІН» Д. В. Люсина [3]; «Методика діагностики рівня емпатичних здібностей» В. В. Бойка [1].

Для статистичної інтерпретації даних був використаний метод оцінки значущості відмінностей середніх і відносних розмірів t – критерій Стьюдента [2].

У дослідженні брали участь 68 осіб, із них 34 хлопці і 34 дівчини. Усі учасники дослідження – студенти та студентки 3 – 4 курсів Української інженерно-педагогічної академії вікової категорії 19 – 23 роки.

На першому етапі аналізу було застосовано методику Н. Холла.

Дані наведені в таблиці 1.

Таблиця 1.

Середні показники хлопців та дівчат за методикою
«Оцінка емоційного інтелекту» Н. Холла

Показники шкал емоційного інтелекту	Середнє значення (дівчата)	Середнє значення (хлопці)	Значення t -критерію Стьюдента	p
Емоційна обізнаність	7,453	6,871	0,362	.*
Управління своїми емоціями	8,234	9,758	0,641	-
Самотивація	7,128	7,134	0,832	-
Емпатія	7,667	7,715	0,631	-
Розпізнавання емоцій інших людей	5,692	5,732	0,975	-
Інтегративний (загальний) показник	34,865	33	0,441	-

Примітка: * – відсутність статистично значущих розбіжностей

Результати, наведені в табл. 1, показують, що не існує розбіжності шкал емоційного інтелекту за методикою Н. Холла у хлопців та дівчат.

Щодо процедурних особливостей методики, то *інтегративний показник* указує, наскільки досліджувані здатні розуміти відносини, що репрезентуються в емоціях, і керувати емоційною сферою на основі прийнятих рішень.

Аналізуючи отримані результати за відповідними шкалами, можна сказати, що між хлопцями та дівчатами немає різниці в розумінні емоцій та керуванні емоційною сферою, а точніше, стать людини не впливає на емоційну обізнаність, самомотивацію, розпізнання емоцій інших людей.

Наступним важливим кроком в аналізі експериментальних даних було визначення гендерних розбіжностей за опитувальником емоційного інтелекту ЕМІН Д. В. Люсина. Результати, за якими визначено статистично значущі гендерні розбіжності, наведені в таблиці 2.

Таблиця 2

Оцінка параметрів емоційного інтелекту у хлопців та дівчат
за методикою Д. В. Люсина

Показники шкал емоційного інтелекту	Середнє значення (дівчата)	Середнє значення (хлопці)	Значення t-критерію Стьюдента	p
Емоційна обізнаність	20,974	20,172	0,432	.*
Управління своїми емоціями	16,512	15,164	0,994	-
Самомотивація	13,943	14,356	0,448	-
Емпатія	15,153	13,223	0,021	-
Розпізнавання емоцій інших людей	12,643	10,747	0,145	-
Інтегративний (загальний) показник	37,987	38,884	0,423	-

Примітка: * – відсутність статистично значущих розбіжностей

Результати аналізу *рівня емоційного інтелекту*, наведені в табл. 2, доводять, як і попередня методика, що не існує розбіжності шкал емоційного інтелекту за методикою Д. В. Люсина у хлопців та дівчат.

Не виникло розбіжностей і під час інтерпретації *міжособистісного емоційного інтелекту* – розуміння емоцій інших людей і керування ними (тобто для розуміння емоцій інших та правильного їх інтерпретування статевої відмінності не мають значення).

Третім й останнім етапом було визначення профільних відмінностей за методикою діагностики рівня емпатичних здібностей В. В. Бойка. Як відомо, емпатія – це розуміння відносин, почуттів, психічних станів іншої особи у формі співпереживання. Це одна з найважливіших частин

емоційного інтелекту.

Результати, за якими визначено статистично значущі профільні розбіжності, наведені в таблиці 3.

Таблиця 3

Оцінка параметрів емпатичних здібностей у хлопців та дівчат
за методикою В. В. Бойка

Показники шкал емоційного інтелекту	Середнє значення (дівчата)	Середнє значення (хлопці)	Значення t-критерію Стьюдента	p
Емоційна обізнаність	2,874	2,871	0,287	-*
Управління своїми емоціями	3,232	2,793	0,196	-
Самотивація	3,134	2,655	2,962	-
Емпатія	3,876	3,134	0,017	-
Розпізнавання емоцій інших людей	3,464	3,655	0,569	-
Інтегративний (загальний) показник	3,076	2,662	0,223	-

Примітка: * – відсутність статистично значущих розбіжностей

Результати *інтегративного (загального)* показника емпатичних здібностей не показали статистично значимих розбіжностей між хлопцями та дівчатами. Під час інтерпретації *раціонального, інтуїтивного та емоційного каналу емпатії* не було виявлено статистично значимих розбіжностей.

Отже, аналізуючи всі отримані результати за обраними методиками, констатуємо відсутність гендерних відмінностей емоційного інтелекту. Між студентами та студентками немає різниці в розумінні емоцій, керуванні емоційною сферою, досягненні і генеруванні їх таким чином, щоб сприяти мисленню, розумінню і, відповідно, керувати ними таким чином, щоб сприяти своєму емоційному й інтелектуальному зростанню.

Література

1. Бойко В. В. Диагностика эмпатических способностей [Електронний ресурс] / В. В. Бойко // Режим доступу: <http://www.psyworld.info/diagnostika-empaticheskix-sposobnostej>

2. Наследов А. Д. Метаматические методы психологического исследования. Анализ и интеграция данных: учеб. пособие / А. Д. Наследов. – СПб.: Речь. – 2004. – 392 с.

3. Люсин Д. В. Опросник на эмоциональный интеллект. ЭМИн: новые психометрические данные [Электронный ресурс] / Д. В. Люсин // Режим доступа: http://creativity.ipras.ru/texts/books/social_IQ_2009/lusin_social_IQ_2009.pdf

4. Холл Н. Методика на определение уровня эмоционального интеллекта. [Электронный ресурс] / Н. Холл // Режим доступа: <http://preprod.insunrise.ru/booklets/n.hall-eq%20questionarry.pdf>